TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2009. gada 19. maijā *

Lieta C-531/06

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši EKL 226. pantam,

ko 2006. gada 22. decembrī cēla

Eiropas Kopienu Komisija, ko pārstāv E. Traversa [*E. Traversa*] un H. Krēmers [*H. Krämer*], pārstāvji, kuriem palīdz Dž. Džakomīni [*G. Giacomini*] un E. Boljone [*E. Boglione*], *avvocati*, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Itālijas Republiku, ko pārstāv I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kam palīdz Dž. Fjengo [*G. Fiengo*], *avvocato dello Stato*, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāju,

* Tiesvedības valoda — itāļu.

ko atbalsta

Grieķijas Republika, ko pārstāv E. Skandalu [*E. Skandalou*], pārstāve, kas norādīja adresi Luksemburgā,

Spānijas Karaliste, ko pārstāv H. Rodrigess Karkamo [*J. Rodríguez Cárcamo*] un F. Diess Moreno [*F. Díez Moreno*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

Francijas Republika, ko pārstāv Ž. de Bergess [*G. de Bergues*] un B. Mesmers [*B. Messmer*], pārstāvji,

Latvijas Republika, ko pārstāv E. Balode-Buraka un L. Ostrovska, pārstāves,

Austrijas Republika, ko pārstāv K. Pezendorfere [*C. Pesendorfer*] un T. Krells [*T. Kröll*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

personas, kas iestājušās lietā.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] un T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši J. Makarčiks [*J. Makarczyk*], P. Kūris [*P. Kūris*], E. Juhāss [*E. Juhász*], Dž. Arestis [*G. Arestis*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*] (referents), L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] un P. Linda [*P. Lindh*],

ģenerāladvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 3. septembra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2008. gada 16. decembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Savā prasībā Eiropas Kopienu Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka,

— paturot spēkā tiesisko regulējumu, kas ļauj pārvaldīt mazumtirdzniecības aptiekas vienīgi fiziskām personām, kuras ieguvušas farmaceita izglītību, un uzņēmumiem, kuru dalībnieki ir vienīgi farmaceiti, un

— paturot spēkā tiesību normas, kas padara neiespējamu uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar zāļu izplatīšanu (turpmāk tekstā — "izplatīšanas uzņēmumi"), iegūt kapitāla daļas uzņēmumos, kuriem pieder pašvaldību aptiekas,

Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kuros tai uzliek EKL 43. un 56. pants.

2 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2007. gada 22. jūnija rīkojumu Grieķijas Republikai, Spānijas Karalistei, Francijas Republikai, Latvijas Republikai un Austrijas Republikai tika atļauts iestāties šajā lietā, lai atbalstītu Itālijas Republikas prasījumus.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra Direktīvas 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu (OV L 255, 22. lpp.) divdesmit sestajā apsvērumā ir noteikts:

"Šī direktīva nekoordinē visus nosacījumus attiecībā uz darbības sākšanu un veikšanu farmācijas nozarē. Jo īpaši ģeogrāfiskais aptieku sadalījums un zāļu izsniegšanas monopols paliek dalībvalstu ziņā. Šī direktīva neskar dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, ar ko uzņēmējsabiedrībām aizliedz veikt noteiktu farmaceitisku darbību vai ar ko šādas darbības veikšanai izvirza konkrētus nosacījumus."

4 Šajā apsvērumā būtībā ir pārņemts Padomes 1985. gada 16. septembra Direktīvas 85/432/EEK par normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu attiecībā uz noteiktām darbībām farmācijas jomā (OV L 253, 34. lpp.) otrā apsvēruma teksts un Padomes 1985. gada 16. septembra Direktīvas 85/433/EEK par farmācijas diplomu, sertifikātu un citu kvalifikāciju apliecinošu dokumentu savstarpēju atzīšanu, tostarp par pasākumiem, kas palīdz sekmīgi īstenot tiesības veikt uzņēmējdarbību attiecībā uz noteiktām darbībām farmācijas jomā (OV L 253, 37. lpp.), desmitā apsvēruma teksts, jo šīs direktīvas no 2007. gada 20. oktobra ir atceltas un aizstātas ar Direktīvu 2005/36.

Valsts tiesiskais regulējums

5 Valsts tiesiskais regulējums paredz divus aptieku pārvaldīšanas režīmus, proti, privāto aptieku režīmu un pašvaldību aptieku režīmu.

Privāto aptieku režīms

6 1991. gada 8. novembra Likuma Nr. 362 par farmācijas nozares reorganizāciju (turpmāk tekstā — "Likums Nr. 362/1991") 4. pantā ir noteikts, ka, lai piešķirtu pārvaldīšanas tiesības uz aptieku, reģioni un provinces rīko konkursa procedūru dalībvalstu pilsoņiem, kuriem piemīt visas civilās tiesības un kuri kā farmaceiti ir reģistrēti farmaceitu profesionālās kolēģijas reģistrā.

7 Saskaņā ar Likuma Nr. 362/1991 7. pantu:

"1. Atbilstoši spēkā esošajiem noteikumiem privātas aptiekas var pārvaldīt fiziskas personas, kā arī personālsabiedrības un kooperatīvās sabiedrības ar ierobežotu atbildību.

2. 1. punktā minēto sabiedrību vienīgais uzdevums ir pārvaldīt aptieku. To dalībnieki ir farmaceiti, kas ir reģistrēti farmaceitu kolēģijas reģistrā un kuru kvalifikācija atbilst grozītā 1968. gada 2. aprīļa Likuma Nr. 475 [par noteikumiem, kas piemērojami farmācijas dienestam (turpmāk tekstā — "Likums Nr. 475/1968")] 12. pantam.

3. Aptiekas, kura pieder sabiedrībai, vadība tiek nodota vienam no sabiedrības dalībniekiem, kurš par to ir atbildīgs.

[..]

5. Katra no 1. punktā minētajām sabiedrībām var pārvaldīt tikai vienu aptieku un tā var saņemt attiecīgu atļauju, ja vien aptieka atrodas tajā pašā provincē, kurā atrodas sabiedrības juridiskā adrese.

6. Katrs farmaceits var piedalīties tikai vienā no 1. punktā minētajām sabiedrībām.

7. Privātas aptiekas var piederēt tikai farmaceitiem, kas ir reģistrēti farmaceitu kolēģijas reģistrā provincē, kurā atrodas aptiekas juridiskā adrese.

[..]

9. Pēc 1. punktā minētās sabiedrības kapitāla daļu iegūšanas īpašumā mantošanas ceļā, ja vairs nepastāv 2. punkta otrajā teikumā minētie nosacījumi, kapitāla daļu ieguvējam tās ir jāatsavina trīs gadu laikā no iegūšanas brīža. Ja kapitāla daļu ieguvējs ir laulātais vai tiešais mantinieks līdz otrajai pakāpei, minētais atsavināšanas termiņš tiek pagarināts līdz ieguvēja trīsdesmitajai dzimšanas dienai vai, ja ieguvējs ir vecāks par trīsdesmit gadiem, līdz desmit gadiem no kapitāla daļu iegūšanas brīža. Minētais desmit gadu termiņš ir piemērojams tikai tad, ja kapitāla daļu ieguvējs gada laikā no iegūšanas brīža

reģistrējas valsts universitātes, kura ir tiesīga izsniegt spēkā esošu diplomu, farmācijas fakultātē kā students. [..]

10. 9. punkts ir piemērojams arī gadījumos, kad privātu aptieku pārvalda Likuma [Nr. 475/1968] 12. panta 12. punktā minētie mantinieki.

[..]"

8 Saskaņā ar pēdējo minēto normu īpašnieka nāves gadījumā mantinieki gada laikā var nodot aptiekas pārvaldīšanas tiesības farmaceitam, kurš ir reģistrēts farmaceitu kolēģijas reģistrā un kuram jau pieder aptieka vai kurš ir spējīgs pārvaldīt aptieku, ievērojot iepriekšējā konkursa rezultātus. Šajā laikā mantiniekiem ir tiesības provizoriski saglabāt aptiekas pārvaldīšanas tiesības uz direktora atbildību.

9 Likuma Nr. 362/1991 8. pantā ir paredzēts:

"1. Dalība 7. pantā [..] minēto sabiedrību kapitālā nav savienojama ar:

a) jebkādu citu darbību, kas tiek veikta zāļu ražošanas un izplatīšanas nozarē, kā arī zinātniskas informācijas izplatīšanu par zālēm;

[..].”

10 Likuma Nr. 475/1968 12. panta 8. punktā ir paredzēts:

“Aptiekas īpašumtiesības var nodot farmaceitam, kurš ir reģistrēts farmaceitu kolēģijas reģistrā un kuram ir vismaz divu gadu profesionālā pieredze, ko apliecina kompetenta veselības aizsardzības iestāde.”

Pašvaldību aptieku režīms

11 Pašvaldību aptieku režīmā aptiekas pieder pašvaldībām (turpmāk tekstā — “pašvaldību aptieka”). Saskaņā ar 2000. gada 18. augusta Likumdošanas dekrēta Nr. 267116. pantu pašvaldības var dibināt akciju sabiedrības pašvaldību aptieku pārvaldīšanai, kuru akcionāriem nav obligāti jābūt farmaceitiem.

12 Šajā sakarā minētā dekrēta 116. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai un darbu veikšanai, lai nodrošinātu pakalpojumu sniegšanu, kā arī infrastruktūras būvniecībai un citiem darbiem sabiedrības interesēs, kas atbilstoši spēkā esošajiem valsts un reģionālajiem tiesību aktiem neietilpst citu pašvaldību institucionālajā kompetencē, pašvaldības var veidot akciju sabiedrības bez pienākuma paredzēt vairākumu publiskajam kapitālam, pat atkāpjoties no speciālajiem tiesību aktiem. Pašvaldības izvēlas privātos akcionārus un veic akciju laišanu tirgū

konkursa kārtā. Sabiedrības dibināšanas dokumentā ir jāparedz pašvaldības pienākums iecelt vienu vai vairākus valdes locekļus un revidentus. [..]"

13 Ar 2003. gada 24. jūlija spriedumu *Corte costituzionale* [Konstitucionālā tiesa] paplašināja aizliegumu veikt vienlaikus darbības izplatīšanas nozarē, kas ir noteikts Likuma Nr. 362/1991 8. pantā, iekļaujot sabiedrības, kurām pieder pašvaldību aptiekas; līdz tam šis aizliegums attiecās tikai uz sabiedrībām, kurām pieder privātas aptiekas.

14 Vienlaicīga zāļu vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība aptiekā ir aizliegta arī ar 2006. gada 24. aprīļa Likumdošanas dekrēta Nr. 219100. panta 2. punktu, ar kuru transponēta Direktīva 2001/83/EK (un vēlākās direktīvas, kas to groza) par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm, kā arī Direktīva 2003/94/EK (2006. gada 21. jūnija *GURI* Nr. 142 kārtējais pielikums).

2006. gada 4. jūlija Likumdošanas dekrēts Nr. 223

15 Valsts tiesiskais regulējums ir ticis grozīts ar 2006. gada 4. jūlija Likumdošanas dekrētu Nr. 223, kas ietver steidzamas normas attiecībā uz ekonomisko un sociālo uzplaukumu, publisko izdevumu ierobežošanu un racionalizāciju un intervenci attiecībā uz ieņēmumiem no nodokļiem un cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, — tā saucamais "*Bersani* dekrēts".

16 Ar *Bersani* dekrēta 5. pantu tika atcelts Likuma Nr. 362/1991 7. panta 5.–7. punkts, kā arī 2006. gada 24. aprīļa Likumdošanas dekrēta Nr. 219100. panta 2. punkts un grozīts minētā likuma 8. panta 1. punkta a) apakšpunkts, svītrojot no šīs pēdējās minētās tiesību normas vārdus "un izplatīšanas".

Pirmstiesas procedūra

17 Uzskatot, ka Itālijas aptieku pārvaldīšanas režīms neatbilst EKL 43. un 56. pantam, Komisija uzsāka procedūru sakarā ar valsts pienākumu neizpildi, kas ir paredzēta EKL 226. panta pirmajā daļā. Atbilstoši šai normai un pēc tam, kad tā 2005. gada 21. martā brīdināja Itālijas Republiku un aicināja sniegt savus paskaidrojumus, Komisija 2005. gada 13. decembrī izdeva argumentētu atzinumu, kurā tā aicināja šo dalībvalsti divu mēnešu laikā no atzinuma saņemšanas dienas veikt vajadzīgos pasākumus, lai panāktu no EK līguma izrietošo pienākumu ievērošanu. Tā kā Komisija nebija apmierināta ar Itālijas iestāžu atbildi uz argumentēto atzinumu, tā nolēma iesniegt šo prasību Tiesā.

Par pieņemamību

18 Itālijas Republika pret Komisijas prasību ir cēlusi trīs iebildes par nepieņemamību.

19 Pirmkārt, apstāklis, ka aptiekas var pārvaldīt tikai tādas personas, kurām ir farmaceita diploms (turpmāk tekstā — "farmaceiti"), un pārvaldīšanas sabiedrības, kuru biedri ir tikai farmaceiti, esot paredzēts ne tikai Itālijas tiesību sistēmā, bet arī lielākajā daļā dalībvalstu. Tādējādi esot nepieciešams, lai Komisijas nostāja būtu vienāda pret visu dalībvalstu tiesisko regulējumu, neizceļot kādu vienu dalībvalsti vai tiesisko regulējumu.

20 Otrkārt, Komisija galvenokārt izvirzot EKL 43. un 56. panta pārkāpumu, taču tā neesot ņēmusi vērā direktīvas, ar ko tika ieviesta brīvība veikt uzņēmējdarbību. Šajās direktīvās esot skaidri izteiktas normas, kas apstiprinot, ka nosacījumi piekļuvei farmācijas nozarei pagaidām neesot saskaņoti, un nosakot, ka šī joma esot dalībvalstu kompetencē.

Šādos apstākļos Komisijai precīzāk un konkrētāk esot jānorāda iespējamais Kopienu tiesību pārkāpums, jo, reglamentējot farmaceitu lomu, Itālijas Republikas valdība esot pareizi piemērojusi direktīvas un tajās paredzēto valstu kompetenci.

21 Treškārt, ar *Bersani* dekrētu ieviestais grozījums atceļot aizliegumu uzņēmumiem, kas veic izplatīšanu, piedalīties sabiedrībās, kuras pārvalda aptiekas. Tomēr Komisija uzskatot, ka šāds aizliegums vēl joprojām varot tikt piemērots Itālijas tiesās. Tādējādi pārmestā valsts pienākumu neizpilde neesot konkrēta un aktuāla, bet izrietot no nākotnē iespējamiem un hipotētiskiem Itālijas tiesu lēmumiem.

22 Šie argumenti ir jānoraida.

23 Attiecībā uz pirmo iebildi par nepieņemamību ir jāatgādina, ka, pildot EKL 211. pantā tai paredzēto uzdevumu, Komisijai ir jāuzrauga Līguma normu piemērošana un jāpārbauda, vai dalībvalstis ir rīkojušās saskaņā ar šīm normām. Ja tā uzskata, ka dalībvalsts ir pārkāpusi šīs normas, tās pienākums ir izvērtēt iespēju celt prasību pret šo valsti, konstatēt noteikumus, kurus šī dalībvalsts ir pārkāpusi, un izvēlēties brīdi, kurā tā uzsāk procedūru par pienākumu neizpildi, un apsvērumi, kas šo izvēli nosaka, nevar ietekmēt prasības pieņemamību (skat. 1998. gada 18. jūnija spriedumu lietā C-35/96 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-3851. lpp., 27. punkts, un 2005. gada 8. decembra spriedumu lietā C-33/04 Komisija/Luksemburga, Krājums, I-10629. lpp., 66. punkts).

24 Ņemot vērā šo rīcības brīvību, Komisija var uzsākt procedūru sakarā ar valsts pienākumu neizpildi tikai pret dažām dalībvalstīm, kuras atrodas līdzīgā stāvoklī

Kopienu tiesību ievērošanas ziņā. Tā var nolemt uzsākt procedūru sakarā ar valsts pienākumu neizpildi pret citām dalībvalstīm pēc tam, kad tā ir noskaidrojusi pirmo procedūru gala rezultātu.

25 Attiecībā uz otro un trešo iebildi par nepieņemamību, kuras minējusi Itālijas Republika, ir jākonstatē, pirmkārt, ka Komisija gan savā prasības pieteikumā, gan replikā pietiekami skaidri un precīzi ir izklāstījusi valsts pienākumu neizpildes būtību. Otrkārt, jautājums, vai dalībvalsts rīcība būtu jāizvērtē saistībā ar EKL 43. un 56. pantu vai direktīvām, ar kurām tiek īstenoti šie panti, attiecas uz lietas būtību. Tas pats attiecas uz jautājumu, vai norādītā pienākumu neizpilde pastāvēja tādā brīdī, kurš ir svarīgs šīs neizpildes izvērtējumam.

26 Līdz ar to Komisijas prasība ir jāatzīst par pieņemamu.

Par lietas būtību

Par pirmo iebildumu

Lietas dalībnieku argumenti

27 Komisija apgalvo, ka, paredzot noteikumu, ka fiziskas personas, kurām nav farmaceita diploma, un juridiskas personas, kuras pilnībā neveido farmaceiti, nevar pārvaldīt aptieku (turpmāk tekstā — "nefarmaceitu izslēgšanas noteikums"), ar šo valsts tiesisko regulējumu tiekot pārkāpts EKL 43. un 56. pants.

28 Šis noteikums esot ierobežojums minēto pantu izpratnē, kuru varot pamatot tikai primāri vispārējo interešu iemesli un tostarp sabiedrības veselības aizsardzības mērķis.

29 Tomēr nefarmaceitu izslēgšanas noteikums nevarot nodrošināt šāda mērķa sasniegšanu, jo tas esot balstīts uz kļūdainu pieņēmumu, ka farmaceits, kurš pārvalda aptieku, mazāk vēlēsies privileģēt savas personiskās intereses attiecībā pret vispārējām interesēm nekā nefarmaceits.

30 Otrkārt, minētais tiesiskais regulējums pārsniedzot to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu sabiedrības veselības aizsardzības mērķi, jo to varētu sasniegt ar citiem pasākumiem, kas mazāk ierobežotu EKL 43. un 56. pantā paredzētās brīvības, kā, piemēram, pienākums aptiekā uzturēties farmaceitam, pienākums apdrošināt atbildību vai piemērotas kontroles un efektīvu sankciju sistēma.

31 Itālijas Republika, kuru atbalsta Grieķijas Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Latvijas Republika un Austrijas Republika, norāda, ka ar šo valsts tiesisko regulējumu aptieku īpašumtiesību jomā netiekot pārkāpti EKL 43. un 56. pants.

32 Vispirms esot jānorāda, ka Kopienu tiesības atstājot dalībvalstīm kompetenci reglamentēt aptieku darbību, izņemot jautājumus par diplomu, sertifikātu un citu dokumentu savstarpējo atzīšanu.

33 Turklāt ierobežojumus, kas izriet no minētā valsts tiesiskā regulējuma, pamatojot sabiedrības veselības aizsardzības vispārējās intereses. Šis regulējums esot piemērojams

bez diskriminācijas un nodrošinot, ka pareiza sabiedrības apgāde ar zālēm ir svarīgāka par ekonomiska rakstura apsvērumiem. Tas esot iespējams tikai tad, ja aptieku pārvaldītājiem, kuriem ir ietekme uz to vadību, ir zināšanas un pietiekama īpaša pieredze un vadība sistemātiski dod priekšroku veselības aizsardzības interesēm, nevis saimnieciska rakstura mērķiem.

34 Visbeidzot, dalībvalstis norāda, ka ar citiem mazāk ierobežojošiem pasākumiem nav iespējams sasniegt vispārējo interešu mērķus ar tādu pašu efektivitāti kā šis valsts tiesiskais regulējums.

Tiesas vērtējums

— Ievada apsvērumi

35 Pirmkārt, gan no Tiesas judikatūras, gan no EKL 152. panta 5. punkta un Direktīvas 2005/36 divdesmit sestā apsvēruma izriet, ka Kopienu tiesības neietekmē dalībvalstu kompetenci organizēt to sociālā nodrošinājuma sistēmu un tostarp pieņemt noteikumus par tādu veselības aprūpes dienestu kā aptiekas organizēšanu. Tomēr dalībvalstīm, īstenojot šīs tiesības, ir jāievēro Kopienu tiesības, tostarp Līguma noteikumi par aprites brīvībām, ieskaitot brīvību veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvu apriti. Šajās tiesību normās dalībvalstīm ir aizliegts ieviest vai atstāt spēkā nepamatotus ierobežojumus šo brīvību izmantošanai veselības aprūpes jomā (šajā sakarā skat. 2006. gada 16. maija spriedumu lietā C-372/04 *Watts*, Krājums, I-4325. lpp., 92. un 146. punkts, kā arī 2009. gada 10. marta spriedumu lietā C-169/07 *Hartlauer*, Krājums, I-1721. lpp., 29. punkts).

36 Novērtējot, vai šis pienākums ir ievērots, ir jāņem vērā, ka cilvēku veselība un dzīvība ir pirmās lietas un intereses, kuras aizsargā Līgums, un ka dalībvalstis pašas var izlemt, kādā līmenī tās vēlas nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību un līmeni, kādā tas ir sasniedzams. Tā kā šis aizsardzības līmenis dažādās dalībvalstīs var būt atšķirīgs, dalībvalstīm ir jāatzīst rīcības brīvība (šajā sakarā skat. 2003. gada 11. decembra spriedumu lietā C-322/01 *Deutscher Apothekerverband*, *Recueil*, I-14887. lpp., 103. punkts; 2008. gada 11. septembra spriedumu lietā C-141/07 Komisija/Vācija, Krājums, I-6935. lpp., 51. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Hartlauer*, 30. punkts).

37 Otrkārt, ir jākonstatē, ka ne Direktīva 2005/36, ne arī kāds cits pasākums, ar ko tiek īstenotas Līgumā paredzētās aprites brīvības, neparedz nosacījumus piekļuvei aptieku darbības jomai, kas precizētu, kādas personas var pārvaldīt aptiekas. Līdz ar to valsts tiesiskais regulējums ir jāaplūko tikai attiecībā uz Līguma normām.

38 Treškārt, ir jānorāda, ka kārtība, kas ir piemērojama personām, kuras nodarbojas ar zāļu mazumtirdzniecību, ir atšķirīga katrā dalībvalstī. Kamēr dažās dalībvalstīs tikai neatkarīgiem farmaceitiem var piederēt un tie var pārvaldīt aptiekas, citas dalībvalstis pieļauj, ka aptiekas pieder personām, kurām nav farmaceita kvalifikācijas, bet kuras uztic aptiekas vadību algotiem farmaceitiem.

39 Tā kā Komisija norāda, ka Itālijas Republika ir pārkāpusi EKL 43. un 56. pantu, ceturtkārt, ir jāpārbauda, vai valsts tiesiskais regulējums ir jāizvērtē attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību vai kapitāla brīvu apriti.

40 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka, ja aplūkotais tiesiskais regulējums attiecas uz dalību kapitālā, kas tās īpašniekam piešķir būtisku ietekmi uz attiecīgās sabiedrības lēmumiem un ļauj tam lemt par sabiedrības darbību, tad ir piemērojamas normas par brīvību veikt

uzņēmējdarbību (2000. gada 13. aprīļa spriedums lietā C-251/98 *Baars*, *Recueil*, I-2787. lpp., 21. un 22. punkts, kā arī 2002. gada 21. novembra spriedums lietā C-436/00 *X* un *Y*, *Recueil*, I-10829. lpp., 37. un 66.–68. punkts). Tomēr, ja šis regulējums neattiecas tikai uz tādu dalību, kas piešķir būtisku ietekmi uz sabiedrības lēmumiem un ļauj lemt par tās darbību, tad tas ir jāaplūko gan attiecībā uz EKL 43. pantu, gan EKL 56. pantu (šajā sakarā skat. 2006. gada 12. decembra spriedumu lietā C-446/04 *Test Claimants in the FII Group Litigation*, Krājums, I-11753. lpp., 36. un 38. punkts, kā arī 2007. gada 24. maija spriedumu lietā C-157/05 *Holböck*, Krājums, I-4051. lpp., 23. un 25. punkts).

41 Šajā lietā ir jānorāda, ka Komisija savā prasībā aplūko divus dažādus gadījumus, kuros ir piemērojams attiecīgais valsts tiesiskais regulējums. Pirmkārt, Komisija min gadījumu, kad šis regulējums neļauj nefarmaceitiem iegūt nozīmīgu dalību sabiedrībās, kuras pārvalda aptiekas, kas piešķirtu būtisku ietekmi uz sabiedrības lēmumiem. Otrkārt, Komisijas iebildumi attiecas uz situāciju, kad šis regulējums neļauj investoriem no citām dalībvalstīm, kuri nav farmaceiti, iegūt šādās sabiedrībās mazākuma dalību, kas nepiešķir būtisku ietekmi uz sabiedrības lēmumiem.

42 Šādos apstākļos valsts tiesiskais regulējums ir jāaplūko gan attiecībā uz EKL 43. pantu, gan attiecībā uz EKL 56. pantu.

— Par ierobežojumu brīvībai veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvai apritei pastāvēšanu

43 Attiecībā uz EKL 43. pantu — saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šī norma nepieļauj jebkādus valsts pasākumus, kuri, pat ja tie būtu piemērojami bez diskriminācijas

pilsonības dēļ, var traucēt Kopienas pilsoņiem īstenot Līgumā garantēto uzņēmējdarbības brīvību vai arī padara to mazāk pievilcīgu (šajā sakarā skat. 1993. gada 31. marta spriedumu lietā C-19/92 *Kraus*, *Recueil*, I-1663. lpp., 32. punkts, un 2004. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-299/02 Komisija/Nīderlande, Krājums, I-9761. lpp., 15. punkts).

44 Ierobežojums EKL 43. panta izpratnē ir tiesiskais regulējums, kas ļauj veikt uzņēmējdarbību uzņemošajā dalībvalstī vienīgi tādiem citas dalībvalsts uzņēmējiem, kuri ir ieguvuši iepriekšēju atļauju, un kas ļauj veikt kādu pašnodarbinātā darbību noteiktiem uzņēmējiem, kuri atbilst iepriekš noteiktām prasībām, kuru ievērošana ir obligāta šādas atļaujas izsniegšanai. Šāds tiesiskais regulējums attur vai pat traucē citu dalībvalstu uzņēmējiem darboties uzņemošajā dalībvalstī, izmantojot pastāvīgu pārstāvniecību (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Hartlauer*, 34., 35. un 38. punkts).

45 Nefarmaceitu izslēgšanas noteikums ir šāds ierobežojums, jo tas ļauj aptiekas pārvaldīt tikai farmaceitiem, liedzot citiem uzņēmējiem piekļuvi šādai pašnodarbinātas personas darbībai attiecīgajā dalībvalstī.

46 Attiecībā uz EKL 56. pantu ir jāatgādina, ka šī panta 1. punkta nozīmē par ierobežojumiem ir uzskatāmi valsts pasākumi, kas var kavēt vai ierobežot kapitāla daļu iegūšanu attiecīgajos uzņēmumos vai kas var atturēt citu dalībvalstu investorus veikt ieguldījumus šo uzņēmumu kapitālā (skat. 2007. gada 23. oktobra spriedumu lietā C-112/05 Komisija/Vācija, Krājums, I-8995. lpp., 19. punkts, un 2007. gada 6. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-463/04 un C-464/04 *Federconsumatori* u.c., Krājums, I-10419. lpp., 21. punkts).

47 Šajā lietā valsts tiesiskais regulējums paredz, ka sabiedrību, kuras pārvalda aptiekas, dalībnieki var būt tikai farmaceiti. Šāds regulējums tādējādi neļauj citu dalībvalstu investoriem nefarmaceitiem iegūt kapitāla daļas šāda veida sabiedrībās.

48 Līdz ar to šis regulējums ievieš ierobežojumus EKL 43. panta un EKL 56. panta 1. punkta izpratnē.

— Par ierobežojuma brīvībai veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvai apritei pamatojumu

49 Brīvības veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvas aprites ierobežojumi, kas ir piemērojami bez diskriminācijas pilsonības dēļ, var tikt pamatoti ar primāriem vispārējo interešu iemesliem, ar nosacījumu, ka tie ir piemēroti, lai nodrošinātu izvirzītā mērķa sasniegšanu un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams šī mērķa sasniegšanai (skat. 2007. gada 25. janvāra spriedumu lietā C-370/05 *Festersen*, Krājums, I-1129. lpp., 26. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Hartlauer*, 44. punkts).

50 Šajā lietā vispirms ir jākonstatē, ka valsts tiesiskais regulējums ir piemērojams, nepastāvot diskriminācijai pilsonības dēļ.

51 Otrkārt, sabiedrības veselības aizsardzība ir viens no primāriem vispārējo interešu iemesliem, kas var pamatot ierobežojumus tādām Līgumā paredzētām aprites brīvībām kā brīvība veikt uzņēmējdarbību (it īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Hartlauer*, 46. punkts) un kapitāla brīva aprite.

52 Konkrētāk, ierobežojumus minētajām aprites brīvībām var pamatot ar mērķi garantēt drošu un kvalitatīvu sabiedrības apgādi ar zālēm (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Deutscher Apothekerverband*, 106. punkts, un iepriekš minēto 2008. gada 11. septembra spriedumu lietā Komisija/Vācija, 47. punkts).

53 Treškārt, ir jāpārbauda, vai nefarmaceitu izslēgšanas noteikums ir piemērots šāda mērķa sasniegšanai.

54 Šajā sakarā ir svarīgi, lai gadījumos, kad pastāv nedrošība par riska cilvēku veselībai pastāvēšanu vai nozīmīgumu, dalībvalsts varētu veikt aizsardzības pasākumus, negaidot, kad šo risku pastāvēšana tiks pilnībā pierādīta. Turklāt dalībvalsts var veikt pasākumus, kas pēc iespējas vairāk samazina risku sabiedrības veselībai (šajā sakarā skat. 2007. gada 5. jūnija spriedumu lietā C-170/04 *Rosengren* u.c., Krājums, I-4071. lpp., 49. punkts), tostarp risku drošai un kvalitatīvai sabiedrības apgādei ar zālēm.

55 Šajā kontekstā ir jāuzsver zāļu īpašais raksturs, kuru terapeitiskā iedarbība tās būtiski atšķir no citām precēm (šajā sakarā skat. 1991. gada 21. marta spriedumu lietā C-369/88 *Delattre*, *Recueil*, I-1487. lpp., 54. punkts).

56 Šīs terapeitiskās iedarbības rezultātā zāles, ja tās tiek lietotas bez vajadzības vai nepareizā veidā, var būtiski apdraudēt veselību, par ko pacients var nezināt zāļu lietošanas laikā.

57 Turklāt zāļu pārmērīga vai nepareiza lietošana rada finanšu līdzekļu izšķērdēšanu, kas rada lielus zaudējumus, jo farmācijas nozare rada lielus izdevumus un tai ir jāapmierina aizvien pieaugošas vajadzības, bet finanšu līdzekļi, kas tiek veltīti veselības aizsardzībai, neatkarīgi no izmantotā finansēšanas veida ir ierobežoti (pēc analoģijas par slimnīcas aprūpi skat. 2003. gada 13. maija spriedumu lietā C-385/99 *Müller-Fauré* un *van Riet*, *Recueil*, I-4509. lpp., 80. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Watts*, 109. punkts). Šajā sakarā ir jānorāda, ka pastāv tieša saikne starp finanšu resursiem un

uzņēmēju, kas darbojas farmācijas jomā, peļņu, jo lielākajā daļā dalībvalstu zāļu izrakstīšanas izdevumus sedz attiecīgās veselības apdrošināšanas iestādes.

58 Ņemot vērā risku sabiedrības veselībai un sociālā nodrošinājuma sistēmu finanšu līdzsvaram, dalībvalstis var piemērot stingras prasības personām, kas nodarbojas ar zāļu mazumtirdzniecību, it īpaši attiecībā uz zāļu tirdzniecības veidu un peļņas gūšanu. Tās principā var rezervēt zāļu mazumtirdzniecību tikai farmaceitiem garantiju, kas tiem ir jāsniedz, un informācijas, ko tiem ir jāvar sniegt patērētājam, dēļ (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Delattre*, 56. punkts)

59 Šajā sakarā, ņemot vērā dalībvalstīm atzītās tiesības lemt par sabiedrības veselības aizsardzības līmeni, ir jāpieļauj, ka tās var noteikt, ka zāles ir jātirgo farmaceitiem, kuriem ir faktiska profesionālā neatkarība. Dalībvalstis var arī veikt pasākumus, kas var izslēgt vai samazināt šīs neatkarības apdraudējuma risku, jo šāds apdraudējums var ietekmēt sabiedrības apgādes ar zālēm drošības un kvalitātes līmeni.

60 Šajā kontekstā ir jāizšķir trīs potenciālu aptiekas pārvaldītāju kategorijas, proti — fiziskas personas ar farmaceita statusu, personas, kas darbojas zāļu tirgū kā ražotāji vai vairumtirgotāji, un personas, kas nav ne farmaceiti, ne arī darbojas šajā jomā.

61 Attiecībā uz pārvaldītāju, kuram ir farmaceita statuss, nav noliedzams, ka tas tāpat kā citas personas vēlas gūt peļņu. Tomēr kā profesionālam farmaceitam viņam ir jāpārvalda aptieka ne tikai saimniecisku mērķu sasniegšanai, bet arī profesionālu mērķu

vārdā. Tā profesionālo interesi gūt peļņu atsver tā izglītība, profesionālā pieredze un uzliktā atbildība, ņemot vērā, ka iespējams juridisko vai ētikas normu pārkāpums ne tikai apdraud tā ieguldījumu vērtību, bet arī tā profesionālo eksistenci.

62 Atšķirībā no farmaceitiem nefarmaceitiem pēc definīcijas nav tādas pašas izglītības, pieredzes un atbildības kā farmaceitiem. Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka tie nesniedz tādas pašas garantijas kā farmaceiti.

63 Līdz ar to dalībvalsts savas šī sprieduma 36. punktā minētās rīcības brīvības ietvaros var uzskatīt, ka atšķirībā no farmaceita pārvaldītas aptiekas, tas, ka aptieku pārvalda nefarmaceits, var radīt risku sabiedrības veselībai un it īpaši zāļu mazumtirdzniecības drošībai un kvalitātei, jo mērķi gūt peļņu no aptiekas pārvaldīšanas neatsver tādi elementi kā tie, kas minēti šī sprieduma 61. punktā un kas raksturo farmaceitu darbību (pēc analoģijas attiecībā uz sociālās palīdzības dienestu pakalpojumiem skat. 1997. gada 17. jūnija spriedumu lietā C-70/95 *Sodemare* u.c., I-3395. lpp., 32. punkts).

64 Tāpat dalībvalsts ir tiesīga minētās rīcības brīvības ietvaros izvērtēt, vai šāds risks pastāv attiecībā uz zāļu ražotājiem un vairumtirgotājiem, jo tie varētu apdraudēt algoto farmaceitu neatkarību, liekot tiem reklamēt zāles, kuras tie paši ražo un tirgo. Līdzīgā veidā dalībvalsts var izvērtēt, vai aptiekas pārvaldītāji, kuriem nav farmaceita statusa, var apdraudēt algotu farmaceitu neatkarību, liekot tiem tirgot zāles, kuru glabāšana vairs nav rentabla, un vai šie pārvaldītāji var veikt tādu darbības izmaksu samazinājumu, kas var ietekmēt zāļu mazumtirdzniecības veidu.

65 Pakārtoti Komisija apgalvo, ka šajā lietā nefarmaceitu izslēgšanas noteikumu nepamatojot vispārējas intereses, jo veids, kādā tiek cerēts sasniegt šo mērķi, neesot saskanīgs.

66 Šajā sakarā no Tiesas judikatūras izriet, ka valsts tiesiskais regulējums var nodrošināt izvirzītā mērķa sasniegšanu vienīgi tad, ja tas patiešām atbilst rūpēm to sasniegt saskanīgā un sistemātiskā veidā (skat. 2007. gada 6. marta spriedumu apvienotajās lietās C-338/04, C-359/04 un C-360/04 *Placanica* u.c., Krājums, I-1891. lpp., 53. un 58. punkts, un 2008. gada 17. jūlija spriedumu lietā C-500/06 *Corporación Dermoestética*, Krājums, I-5785. lpp., 39. un 40. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Hartlauer*, 55. punkts).

67 Šajā kontekstā ir jānorāda, ka valsts tiesiskais regulējums pilnībā neizslēdz, ka nefarmaceiti pārvaldītu aptiekas.

68 Likuma Nr. 362/1991 7. panta 9. un 10. punktā izņēmuma kārtā paredzēts, ka farmaceita mantinieki, kuriem pašiem nav farmaceita statusa, var pārvaldīt aptieku, kuru tie ir mantojuši, vienu gadu, trīs gadus vai desmit gadus atkarībā no mantinieku personiskā stāvokļa.

69 Tomēr Komisija nav pierādījusi, ka šis izņēmums padarītu valsts tiesisko regulējumu par nesaskanīgu.

70 Vispirms to pamato mirušā farmaceita ģimenes locekļu tiesību un leģitīmo mantisko interešu aizsardzība. Šajā sakarā ir jākonstatē, ka dalībvalstis var uzskatīt, ka farmaceita mantinieku intereses nevar apstrīdēt prasības un garantijas, kuras izriet no to attiecīgajām tiesību sistēmām un kuras ir jāievēro aptiekas pārvaldītājiem farmaceitiem. Šajā kontekstā vispirms ir jāņem vērā apstāklis, ka mantotā aptieka visa pārejas

perioda laikā ir jāpārvalda, piesaistot diplomētu farmaceitu. Līdz ar to mantinieki šajā konkrētajā kontekstā nav pielīdzināmi citiem pārvaldītājiem nefarmaceitiem.

71 Papildus ir jānorāda, ka minētajam izņēmumam ir tikai pagaidu raksturs. Kopumā mantiniekiem aptiekas pārvaldīšanas tiesības ir jānodod farmaceitam tikai viena gada laikā. Tikai attiecībā uz dalību sabiedrībā, kuru veido farmaceiti, kas pārvalda aptieku, mantiniekiem ir ilgāks laiks, lai atsavinātu savas kapitāla daļas, jo ir piemērojams trīs gadu termiņš no šo daļu iegūšanas brīža.

72 Tādējādi šie izņēmumi ļauj mantiniekiem nodot aptieku farmaceitam saprātīgā termiņā.

73 Visbeidzot, kaut arī Likuma Nr. 362/1991 7. panta 9. un 10. punktā dažiem mantiniekiem piešķirti desmit gadi, lai atsavinātu aptieku, un šis termiņš varētu šķist nesamērīgs, ir jānorāda, ka, ievērojot tā īpaši ierobežoto piemērojamību, kurā ietilpst tikai gadījumi, kad mantinieks ir mirušā farmaceita laulātais vai tiešās līnijas pirmās vai otrās pakāpes mantinieks un ka šim mantiniekam gada laikā no aptiekas mantošanas kā studentam ir jāiestājas farmācijas fakultātē, šī norma neļauj uzskatīt attiecīgo valsts tiesisko regulējumu par nesaskanīgu.

74 Turklāt Komisija nav pierādījusi, ka valsts tiesiskais regulējums ir nesaskanīgs tādēļ, ka tas ļauj noteiktiem nefarmaceitiem pārvaldīt pašvaldību aptiekas, jo tas paredz iespēju pašvaldībām aptieku pārvaldīšanai veidot akciju sabiedrības, kuru akcionāriem obligāti nav jābūt farmaceitiem.

75 Vispirms, nekas lietas materiālos neļauj apgalvot, ka pašvaldības, kuras pilda valsts varas prerogatīvas, varētu ievērot tikai saimnieciskus mērķus un pārvaldīt pašvaldību aptiekas, neievērojot sabiedrības veselības aizsardzības prasības.

76 Turklāt Komisija nav apstrīdējusi Itālijas Republikas norādītos apstākļus Tiesai, kuri pierāda, ka pašvaldībām pieder plašas kontroles tiesības pār sabiedrībām, kuras pārvalda pašvaldību aptiekas, un ka šīs pilnvaras tām ļauj nodrošināt vispārējo interešu ievērošanu.

77 Atbilstoši sniegtajai informācijai pašvaldībai saglabājas aptiekas īpašumtiesības, tā nosaka konkrētus aptieku dienesta vadības nosacījumus un organizē konkursus, lai izvēlētos dalībniekus aptiekas pārvaldes sabiedrībai, savukārt normas, kurām ir jānodrošina iepriekš minēto nosacījumu ievērošana, ir iekļautas gan konkursa noteikumos, gan līgumiskos dokumentos, kuri regulē juridiskās attiecības starp pašvaldību un attiecīgo sabiedrību.

78 Turklāt no neapstrīdētās Itālijas Republikas informācijas izriet, ka pašvaldība saglabā tiesības iecelt vienu vai vairākus valdes locekļus un revidentus sabiedrībā, kura pārvalda pašvaldības aptieku, un tādējādi tā piedalās tās lēmumu izstrādē un iekšējā sabiedrības darbības kontrolē. Šīm ieceltajām personām ir tiesības uzraudzīt, lai šī pašvaldības aptieka sistemātiski ievērotu vispārējās intereses un netiktu pārkāpta algotu farmaceitu profesionālā neatkarība.

79 Visbeidzot, atbilstoši sniegtajai informācijai attiecīgajai pašvaldībai nav liegtas tiesības mainīt, grozīt vai izbeigt juridiskās attiecības ar sabiedrību, kura pārvalda pašvaldības aptieku, lai īstenotu tirdzniecības politiku, kas veicinātu sabiedrisko interešu ievērošanu.

80 Līdz ar to, nepastāvot pietiekamiem Komisijas iesniegtiem pierādījumiem, valsts tiesiskais regulējums par pašvaldību aptiekām nav atzīstams par nesaskanīgu.

81 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ir jāsecina, ka tiesiskais regulējums, par kuru ir celta prasība par valsts pienākumu neizpildi, ir piemērots, lai sasniegtu mērķi nodrošināt drošu un kvalitatīvu sabiedrības apgādi ar zālēm, kā arī tādējādi aizsargātu sabiedrības veselību.

82 Ceturtkārt, ir jāpārbauda, vai ierobežojumi brīvībai veikt uzņēmējdarbību un kapitāla brīvai apritei nepārsniedz to, kas ir nepieciešams šī mērķa sasniegšanai, t.i., vai nepastāv pasākumi, kas mazāk ierobežotu EKL 43. un 56. pantā paredzētās brīvības un kas ļautu sasniegt mērķi tikpat efektīvā veidā.

83 Šajā sakarā Komisija apgalvo, ka minēto mērķi varētu sasniegt tādi mazāk ierobežojoši pasākumi kā, piemēram, pienākums aptiekā atrasties farmaceitam, pienākums apdrošināt atbildību vai ieviest piemērotas kontroles un efektīvu sankciju sistēmu.

84 Tomēr, ievērojot šī sprieduma 36. punktā norādīto dalībvalstīm piešķirto rīcības brīvību, dalībvalsts var uzskatīt, ka pastāv risks, ka likumdošanas normas, kurām ir jānodrošina farmaceitu profesionālā neatkarība, praksē var tikt pārkāptas, jo nefarmaceita interese gūt peļņu nevar tikt pienācīgi līdzsvarota ar neatkarīgu farmaceitu interesēm, un ka farmaceitu kā darbinieku subordinācija pārvaldītājam apgrūtinātu iebildumu celšanu pret šī pārvaldītāja norādījumiem.

85 Komisija bez vispārīgiem apsvērumiem nav norādījusi nekādus faktus, lai atklātu, kāda būtu konkrētā sistēma, kas ar tādu pašu efektivitāti kā nefarmaceitu izslēgšanas noteikums varētu nodrošināt, ka pretēji šī sprieduma iepriekšējā punktā minētajiem apsvērumiem minētās likumdošanas normas praksē netiktu pārkāptas.

86 Turklāt pretēji Komisijas apgalvotajam farmaceita profesijas neatkarības apdraudējumus ar tādu pašu efektivitāti nevar novērst, paredzot apdrošināšanas pienākumu, kā, piemēram, liekot apdrošināt civiltiesisko atbildību. Kaut arī šāds pasākums ļautu pacientam iegūt atlīdzību par ciesto kaitējumu, tas notiek *a posteriori* un ir mazāk efektīvs nekā minētais noteikums, jo tas nekādi netraucē attiecīgajam pārvaldītājam ietekmēt algotus farmaceitus.

87 Pastāvot šādiem apstākļiem, nav pierādīts, ka pasākums, kas mazāk ierobežotu EKL 43. un 56. pantā paredzētās brīvības pretēji nefarmaceitu izslēgšanas noteikumam, ļautu tikpat efektīvā veidā nodrošināt tādu sabiedrības apgādes ar zālēm drošības un kvalitātes līmeni, kāds izriet no šī noteikuma piemērošanas.

88 Līdz ar to valsts tiesiskais regulējums ir piemērots, lai nodrošinātu tiesiskajā regulējumā paredzētā mērķa sasniegšanu un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams tā sasniegšanai. Līdz ar to ir jāatzīst, ka no šī tiesiskā regulējuma izrietošos ierobežojumus var pamatot šis mērķis.

89 Šo secinājumu neatspēko 2005. gada 21. aprīļa spriedums lietā C-140/03 Komisija/Grieķija (Krājums, I-3177. lpp.), uz kuru atsaucas Komisija, kurā Tiesa nosprieda, ka Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek EKL 43. un 48. pants, pieņemot un atstājot spēkā valsts tiesisko regulējumu, kas paredz tiesības juridiskai personai atvērt optikas veikalu ar nosacījumu, ka atļauja nodibināt un pārvaldīt šo veikalu ir izsniegta licencēta optiķa — fiziskas personas vārdā un ka personai, kurai ir

izsniegta atļauja pārvaldīt veikalu, ir jāpieder vismaz 50 % no sabiedrības kapitāla un vismaz tikpat lielā apmērā jāpiedalās sabiedrības peļņas un zaudējumu sadalē.

90 Ievērojot zāļu īpašo raksturu, kā arī to tirgu un Kopienu tiesību pašreizējo stāvokli, Tiesas secinājumi iepriekš minētajā spriedumā lietā Komisija/Grieķija nav piemērojami zāļu mazumtirdzniecībai. Atšķirībā no optikas precēm zāles, kas ir izrakstītas vai lietotas terapeitisku iemeslu dēļ, tomēr var izrādīties ļoti kaitīgas veselībai, ja tās tiek lietotas bez vajadzības vai nepareizi, patērētājam to nespējot apzināties zāļu lietošanas laikā. Turklāt nepamatota zāļu tirdzniecība rada tādu valsts finanšu resursu izšķērdēšanu, kas nav pielīdzināma izšķērdēšanai, kura izriet no optikas preču nepamatotas tirdzniecības.

91 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, prasības pirmais iebildums ir jānoraida kā nepamatots.

Par otro iebildumu

Lietas dalībnieku argumenti

92 Otrajā iebildumā Komisija apgalvo, ka pašvaldību aptieku režīms esot pretrunā EKL 43. un 56. pantam. Protams, no vienas puses, šis režīms ļaujot nefarmaceitiem noteiktos gadījumos pārvaldīt pašvaldību aptiekas, paredzot iespēju to vadībai veidot akciju sabiedrības, kuru akcionāriem nav obligāti jābūt farmaceitiem. Tomēr, no otras puses,

valsts tiesiskais regulējums neļaujot uzņēmumiem, kas izplata zāles, iegūt dalību šajās sabiedrībās, un šādu ierobežojumu nekādā veidā nevarot pamatot sabiedrības veselības aizsardzības mērķi.

93 Pirmkārt, šāds tiesiskais regulējums neesot piemērots, lai sasniegtu šos mērķus. Daļēji tas esot balstīts uz kļūdainu pieņēmumu, ka zāļu izplatīšanas uzņēmums pašvaldību aptiekas pārvaldīšanas laikā vairāk vēlēsies privileģēt savas personiskās intereses, nevis vispārējās intereses pretēji personām, kuras nedarbojas zāļu izplatīšanas jomā.

94 Otrkārt, minētais tiesiskais regulējums esot nesaskanīgs, jo tas pieļaujot plašus izņēmumus. Proti, persona varot kļūt par izplatīšanas uzņēmuma dalībnieci un tomēr pārvaldīt pašvaldības aptieku, ja tai šajā uzņēmumā nav lemšanas un kontroles spējas.

95 Turklāt aizliegums izplatīšanas uzņēmumiem iegūt dalību pašvaldību aptiekās neesot nepieciešams, jo minēto mērķi esot iespējams sasniegt ar tādiem mazāk ierobežojošiem pasākumiem kā, piemēram, pienākums aptiekā uzturēties farmaceitam, pienākums apdrošināt atbildību vai piemērotas kontroles un efektīvu sankciju sistēma.

96 Savukārt Itālijas Republika norāda, ka otrais iebildums esot nepamatots, jo ar *Bersani* dekrētu esot atcelts aizliegums izplatīšanas uzņēmumiem iegūt dalību pašvaldību aptiekās.

97 Katrā ziņā šāds aizliegums neesot pretējs EKL 43. pantam, jo to varot pamatot sabiedrības veselības aizsardzības vispārējās intereses. Šis aizliegums esot piemērojams

nediskriminējoši un tas neļaujot izplatīšanas uzņēmumiem reklamēt zāles, kuras tie tirgo, izmantojot pašvaldību aptiekas. Ar citiem mazāk ierobežojošiem pasākumiem šis vispārējo interešu mērķis nevarot tikt sasniegts ar tādu pašu efektivitāti.

Tiesas vērtējums

98 Vispirms attiecībā uz Itālijas Republikas argumentu par *Bersani* dekrēta pieņemšanu ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pienākuma neizpildes esamība ir jāvērtē atkarībā no situācijas dalībvalstī, kāda tā ir argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās, un ka pēc tam sekojošās izmaiņas Tiesa nevar ņemt vērā (it īpaši skat. 2002. gada 30. janvāra spriedumu lietā C-103/00 Komisija/Grieķija, *Recueil*, I-1147. lpp., 23. punkts, un 2008. gada 17. janvāra spriedumu lietā C-152/05 Komisija/Vācija, Krājums, I-39. lpp., 15. punkts).

99 Šajā lietā nav strīda par to, ka dienā, kad beidzās argumentētajā atzinumā minētais termiņš, valsts tiesiskais regulējums neļāva izplatīšanas uzņēmumiem iegūt dalību sabiedrībās, kurām ir uzticēta pašvaldību aptieku pārvaldīšana, jo *Bersani* dekrēts tika pieņemts tikai pēc šī datuma.

100 Turklāt ir jākonstatē, ka valsts tiesiskais regulējums rada ierobežojumus EKL 43. un 56. panta izpratnē, ievērojot šī sprieduma 43. un 46. punktā minēto judikatūru. Tas nepieļauj noteiktiem uzņēmējiem, proti, tiem, kas veic zāļu izplatīšanu, vienlaicīgi nodarboties arī ar pašvaldību aptieku pārvaldīšanu. Līdzīgā veidā šāds tiesiskais regulējums neļauj citu dalībvalstu, kas nav Itālijas Republika, investoriem — izplatīšanas uzņēmumiem — iegūt dalību noteiktās sabiedrībās, kas veic pašvaldību aptieku pārvaldīšanu.

101 Attiecībā uz iespējamu šo ierobežojumu pamatojumu vispirms ir jānorāda, ka valsts tiesiskais regulējums ir piemērojams bez diskriminācijas pilsonības dēļ un tā mērķis ir nodrošināt drošu un kvalitatīvu sabiedrības apgādi ar zālēm.

102 Turklāt šis tiesiskais regulējums ir atbilstošs, lai nodrošinātu šī mērķa sasniegšanu. Pirmkārt, kā tas izriet no šī sprieduma 62.–64. punkta, dalībvalsts var uzskatīt, ka izplatīšanas uzņēmumi var izdarīt noteiktu spiedienu uz algotiem farmaceitiem, lai privileģētu intereses gūt peļņu.

103 Otrkārt, ņemot vērā šī sprieduma iepriekšējos punktos iekļautos apsvērumus, attiecīgā dalībvalsts, piemērojot savu rīcības brīvību, var uzskatīt, ka pašvaldību kontroles tiesības pār sabiedrībām, kurām ir uzticēta pašvaldību aptieku pārvaldīšana, nav pietiekamas, lai novērstu izplatīšanas uzņēmumu ietekmi uz algotiem farmaceitiem.

104 Treškārt, ir jānorāda, ka Komisija nav norādījusi konkrētus un precīzus apstākļus, pamatojoties uz kuriem, Tiesa varētu konstatēt otrajā iebildumā minētā tiesiskā regulējuma nesaskanību ar tādām citām valsts tiesību normām kā, piemēram, norma, kas ļauj personai kļūt par izplatīšanas uzņēmuma dalībnieci un sabiedrības, kurai ir uzticēta pašvaldību aptieku pārvaldīšana, dalībnieci, ja tai šajā uzņēmumā nav lemšanas un kontroles spējas.

105 Visbeidzot, attiecībā uz valsts tiesiskā regulējuma nepieciešamību ir jākonstatē, ka, tāpat kā tas ir norādīts šī sprieduma 84.–86. punktā, dalībvalsts var uzskatīt, ka pastāv risks, ka likumdošanas normas, kuras aizsargā farmaceitu profesionālo neatkarību praksē, var tikt pārkāptas vai apietas. Tāpat pienākums apdrošināt atbildību nevar ar

tādu pašu efektivitāti novērst risku sabiedrības apgādes ar zālēm drošībai un kvalitātei, jo šāds pasākums netraucē aptiekas pārvaldītājam ietekmēt algotus farmaceitus.

106 Līdz ar to arī prasības otrais iebildums ir jānoraida kā nepamatots.

107 Tā kā neviens no Komisijas norādītajiem prasības pamatiem nav pamatots, visa prasība ir jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

108 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Šajā lietā Itālijas Republika ir lūgusi Tiesu atzīt Komisijas prasību par nepieņemamu vai nepamatotu "ar pasākumiem, kas no tā izriet". Šāds prasījums nav uzskatāms par prasību prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus (šajā sakarā skat. 1992. gada 31. marta spriedumu lietā C-255/90 P *Burban*/Parlaments, *Recueil*, I-2253. lpp., 26. punkts). Līdz ar to ir jānospriež, ka Komisija un Itālijas Republika pašas sedz savus tiesāšanās izdevumus.

109 Atbilstoši šī reglamenta 69. panta 4. punktam Grieķijas Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Latvijas Republika un Austrijas Republika kā personas, kas iestājušās lietā, sedz pašas savus tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) prasību noraidīt;

2) Eiropas Kopienu Komisija, Itālijas Republika, Grieķijas Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Latvijas Republika un Austrijas Republika kā personas, kas iestājušās lietā, sedz pašas savus tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]